

Poljoprivredna savetodavna i stručna služba Leskovac

BILTEN

1

INFORMACIJE I SAVETI U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

GOD. XII BR.1
Štampano 21.01.2019.
300 primeraka

Sadržaj

Sneg može da „obere” plastenike -Boban Stanković	strana 3
Upis u vinogradarski registar - Nenad Stefanović	strana 4-5
Prvi radovi u zaštiti- Mirjana Petrović	strana 5
Rezidba trešnje – piramidalni uzgojni oblik - Aleksandar Mitić	strana 6
Uslovi u oblasti zdravlja bilja i sredstava za zaštitu bilja za IPARD podsticaje- Bojana Karapandžić	strana 6-7
Priprema živića jagode za sadnju-Dalibor Cvetanović	strana 7
Preporuke za setvu jarih kultura na području JO - Jelena Stojiljković	strana 8-9
Mogućnosti prognoze infekcije krompira patogenom Phytophthora inestans - Gordana Jovanović	strana 9
Cink i njegov značaj u ishrani ovaca i koza -Dejan Randelović	strana 10
Marketing plan u razvoju seoskog turizma- Igor Ristić	strana 10-11
Sistem tržišnih informacija poljoprivrede Srbije	strana 12-13



Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu www.agroponuda.com ili nam se obratite ukoliko VI želite da ponudite svoj proizvod.

Sneg može da „obere” plastenike

U januaru 2019. godine, treba očekivati ledene dane, upozoravaju metereolozi. Na početku godine Jablanički okrug bio je na udaru prvog ledenog talasa, koji je bio praćen velikim snežnim padavinama, olujnim vetrom i niskim temperaturama. Savetodavna služba Ministarstva poljoprivrede, PSSS Leskovac proizvođače koji se bave povrtarskom proizvodnjom u zaštićenom prostoru, radi sprečavanja štete na objektima i zasadima podseća da reaguju preventivno.

Da bi preduhitrili nedaće od belog pokrivača, blagovremeno sa prvim pahuljama, potrebno je prioniti na čišćenje plastenika i njihove okoline. U suprotnom sneg će zatrpiti „najlonske fabrike povrća”, a kad već ozbiljno zaveje, stižu nedaće. Pod pritiskom snežnog pokrivača sledi pucanje najlona i krivljenje konstrukcije.

Proizvođači koji su na krovu plastenika pred početak zimske sezone montirali prskalice-rasprskivače potrebno je da pratite upozorenja Republičkog hidrometeorološkog zavoda o vremenskim nepogodama. U slučaju velikih snežnih padavina pustiti vodu kroz sistem i eliminisati stvaranje snežnog pokrivača kako bi se izbeglo pucanje folije, krivljenje ili lomljenje konstrukcije.



Ako se se iz bilo kog razloga zakasni sa puštanjem vode i na plasteniku se formira snežni pokrivač ne uključivati rasprskivače. Proizvođači koji nisu bili u mogućnosti da obezbede rasprskivače, u koliko postoji mogućnost, pomoću creva sa većim protokom vode onemogućiti stvaranje snežnog pokrivača. Opasnost postoji od previše niskih temperatura, jer dolazi do smrzavanja vode. U tim slučajevima improvizovati produžene alatke sa tupim vrhovima za čišćenje snega. Voditi računa da se ne ošteti folija. Skidač snega improvizovati tako što na dužu letvu, spojiti manju letvu praveći slovo T, na koje se pričvrste platnene stvari (obične krpe). Sneg koji pada pored plastenika odbaciti što dalje kako se ne bi stvarao dodatni pritisak na donji, bočni deo plastenika.

U slučaju intenzivnih padavina, nekoliko puta u toku dana skidati sneg sa folije Vašeg plastenika ili tunela. Posle čišćenja spoljašnje strane treba očistiti unutrašnjost. Ukloniti biljne ostatke, kanap, mreže, sistem kapo po kap i alat. Posle čišćenja plastenik dezinfikovati.

Preporuka povrtarima u zaštićenom prostoru je da pre nego što se upuste u projekat podizanja plastenika, obavezno sagledaju sve moguće troškove. Voditi računa o pripremi terena, dovođenju vode i struje, troškova nabavke mehanizacije, alata i pribora, repromaterijala za početak proizvodnje, ali i o radno snazi. Jedno od najvažnijih pitanja kada je reč o proizvodnji u zaštićenom prostoru jeste grejanje. Postoje različita rešenja, a ona u osnovi zavise od dve stvari: vremena proizvodnje i vrste biljaka koje se gaje.

Boban STANKOVIĆ, dipl.ing.polj.

Upis u vinogradarski registar

Pozivamo još jednom poljoprivredna proizvođače grožđa da se upišu u Vinogradarski registar, predajom popunjenog Zahteva za upis u Vinogradarski registar (VV1 obrazac) koji dobijaju uz dokumentaciju za obnovu registracije od uprave za trezor.

Ujedno obavještavamo proizvođače grožđa da je zakonom o vinu predviđena obaveza upisa u Vinogradarski registar pravnih, odnosno fizičkih lica i preduzetnika koji proizvode grožđe namenjeno prometu. Pravna odnosno fizička lica i preduzetnici koji proizvode grožđe koje nije namenjeno prometu, a imaju u vlasništvu, zakupu, odnosno korišćenje manje od 0,1 ha (10 ari) vinograda ne podležu zakonskoj obavezi upisa u Vinogradarski registar.

Popunjen zahtev se predaje najbližoj filijali Upravi za trezor, Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine ili nekoj od Stručnih organizaciji za vođenje vinogradarskog registra. Uz popunjen zahtev se predaje i sledeća dokumentacija:

- izvod iz Registra privrednih subjekata,
- izvod iz katastra nepokretnosti i
- kopije planova za katastarske parcele na kojima se nalaze vinogradarske parcele koje se upisuju u Registar, ugovor o zakupu, korišćenju, odnosno dokument kojim se potvrđuje da dati proizvođač proizvodi grožđe na svojim vinogradarskim parcelama, kao i dokaz o uplaćenim administrativnim taksama.

Registrujte svoj vinograd!!!

Osnovni cilj upisa u Vinogradarski registar je da se tačno utvrde površine pod vinovom lozom (sa svim svojim karakteristikama i specifičnostima) i proizvodni potencijal, što predstavlja obavezu u procesu usklađivanja sa standardima EU. Zakonom o vinu je predviđena obaveza upisa u Vinogradarski registar svih pravnih, odnosno fizičkih lica i preduzetnika koji proizvode grožđe namenjeno prometu. Ova obaveza se takodje odnosi i na vinograde koji imaju manje od 10 ari vinograda, a svoje grožđe stavljaju u promet. Upis u registar vrši se na osnovu zahteva koji podnosi pravno lice, preduzetnik, odnosno fizičko lice nekoj od najbližih kancelarija stručne organizacije za vođenje Vinogradarskog registra „Centar za vinogradarstvo i vinarstvo Niš“ prema sedištu proizvođača grožđa-pravnog lica, odnosno preduzetnika, odnosno prebivalištu proizvođača grožđa-fizičkog lica. Kancelarije su smeštene u:

- Beograd (okruzi u nadležnosti: Južnobanatski, Mačvanski, Kolubarski i grad Beograd) Kontakt osoba: Ivan Dodok Adresa: Omladinskih brigada br.1 poslovna zgrada SIV 3, 11070 Novi Beograd, 11000 Beograd, telefon/fax: 011/311-3935, 011 285-6073 e-mail: cewin.ivand@gmail.com;
- Novi Sad (okruzi u nadležnosti: Severnobački, Srednjobanatski, Severnobačanski, Zapadnobački, Južnobački i Sremski) Kontakt osoba: Veselinka Bakrač Adresa: Bulevar Mihaila Pupina 10, 21000 Novi Sad, telefon: 060/6010-187 e-mail: cewin.veselinka@gmail.com;
- Kragujevac (okruzi u nadležnosti: Šumadijski, Pomoravski, Podunavski, Zlatiborski, Moravički i Raški) Kontakt osoba: Ranko Repanović Adresa: Save Kovačevića 7, 34000 Kragujevac, telefon/fax: 034/331-663 e-mail: cewin.ranko@gmail.com;
- Negotin (okruzi u nadležnosti: Braničevski, Borski i Zaječarski) Kontakt osoba: Dragana Ivić Adresa: Trg Đorđa Stanojevića 5, 19300 Negotin. Telefon/fax: 019/570-292 e-mail: cewin.dragana@gmail.com;
- Aleksandrovac (okrug u nadležnosti: Rasinski) Kontakt osoba: Goran Sudimac Adresa: 29.novembar 21, 37230 Aleksandrovac, telefon/fax: 037/751-294, e-mail: cewin.goran@gmail.com;
- Niš (okruzi u nadležnosti: Nišavski, Toplički, Pirotski, Jablanički, Pčinjski kao i AP Kosovo i Metohija) Kontakt osoba: Zlata Vidanović Adresa: Kolonija El br. 6, 18000 Niš, telefon/fax: 018/4541-128 i 018/4541-023 e-mail: cewin.zlata@gmail.com.

Zahtev se podnosi na Obrascu VV1- Zahtev za upis u Vinogradarski registar, koji su proizvođači dobili uz dokumentaciju za obnovu registracije od Uprave za trezor. Svakom proizvođaču grožđa prilikom upisa u Vinogradarski registar dodeljuje se registarski broj i izdaje izvod iz registra sa brojem vinogradarske parcele i grafički prikaz tih parcela. Proizvođač grožđa može da ima samo jedan registarski broj. Registarski broj koji

je jednom dodeljen proizvođaču grožđa nemože biti dodeljen nekom drugom proizvođaču grožđa u slučaju njegovog brisanja iz registra. Proizvođač se briše iz registra ako podnese zahtev za brisanje na osnovu odluke o prestanku obavljanja delatnosti. Brisanje može biti pokrenuto i po službenoj dužnosti. Ako dođe do promene u registar se upisuju promene u roku od 15 dana od dana nastale promene. Promenu podataka o godišnjoj proizvodnji grožđa sa rodni vinogradskih parcela, u cilju određivanja proizvodnog potencijala, proizvođač grožđa prijavljuje Ministarstvu svake godine nakon berbe. Za sve bliže informacije proizvođačima grožđa su na raspolaganju institucije: Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine, neka od šest najbližih kancelarija Stručne organizacije za vođenje Vinogradarskog registra „Centar za vinogradarstvo i vinarstvo Niš“ kao i Poljoprivredne savetodavne i stručne službe Republike Srbije. Izmene u registru nisu bitno promenile sam način upisa već samo neke članove, 18.marta 2015.godine u Službenom glasniku RS, broj 27/15 objavljen je Pravilnik o izmenama Pravilnika o tehničkim i kadrovskim uslovima koje treba da ispunjava stručna organizacija za vođenje Vinogradarskog registra, kao i metodama obavljanja poslova vezanih za Vinogradarski registar U Pravilniku o tehničkim i kadrovskim uslovima koje treba da ispunjava stručna organizacija za vođenje Vinogradarskog registra, kao i o metodama obavljanja poslova vezanih za Vinogradarski registar („Službeni glasnik RS”, broj 46/10), u članu 2. tač. 1) i 2) menjaju se i glase: 1) vinogradarska parcela jeste poljoprivredna parcela zasađena vinovom lozom koja predstavlja kontinuiranu površinu zemljišta na kojoj se vinograd sa jedinstvenim karakteristikama obrađuje od strane jednog proizvođača grožđa; 2) grafički prikaz vinogradarskih parcela jeste grafički prikaz sa podacima o vinogradarskim parcelama, dobijen nakon merenja, odnosno određivanja površina vinogradarskih parcela jednog proizvođača grožđa primenom geoinformacionog sistema, tehničke opreme i kada je to moguće primenom raspoloživih baza podataka, kao i primenom obrade i transformacije podataka;”

Dipl.ing.polj.Nenad Stefanović

Prvi radovi u zaštiti

U voćarstvu breskva je voće koje zhteva zaštitu protiv bolesti u tačno određenoj fazi, a propuštanje ove zaštite nije moguće nadohnaditi kasnije tokom vegetacije. Uzročnik bolesti, kovrdžavost lista breskve (*Taphrina deformans*), je gljivica koja prezimljuje konidijama i askosporama na kori grana i grančica i u pupoljcima breskve i nektarine.

Ovaj patogen se razvija na svim zeljastim delovima breskve, a najviše na mladom lišću. Prvi simptomi su vidljivi mesec dana nakon precvetavanja. Gljivica napada međućelijski prostor prouzrokujući deformisan rast u vidu žuto-zelenih kovrdža. Listovi nekrotiraju, prevremeno opadaju i kao posledica javlja se rana defolijacija. Za stvaranje novog lišća potrebno je dosta hranljivih materija, što dodatno iscrpljuje biljku. I oboleli plodovi postaju ozbiljno deformisani.

Suzbijanje ove bolesti nije moguće nakon pojave prvih simptoma i isključivo je preventivno, zato je neophodno na vreme tretirati biljku preparatima na bazi bakra. Vreme zaštite je u fazi mirovanja u jesen, nakon opadanja lišća i rano u proleće posle obavljene rezidbe. Dnevna temperatura treba da je iznad 50 C, poželjno je da noći budu bez mrazeva, a preporučuje se kvalitetno nanošenje – kupanje biljaka sa većom količinom vode i povećanom koncentracijom bakarnog preparata za 30%.

Sa prvim toplim danima kada temperature prelaze 100 C, a tokom perioda vlažnog vremena, pupoljci na breskvi počinju da bubre i spore gljivice se prenose do razmaknutih ljuspica pupoljka prouzrokujući infekciju. Zato je neophodno izvesti još jedno tretiranje pri kretanju vegetacije u početnom stadijumu bubrenja pupoljka, kada se pojavi “zelena tačka” na pupoljku. U ovom slučaju najčešće se koriste preparati sa aktivnim materijama: hlorotalonil, ditianon, ciram ili dodin.

U slučaju da zaštita izostane, a jave se simptomi prouzrokovala kovrdžavosti lista breskve - *Taphrina deformans*, nije moguće izvoditi kurativna tretiranja. Tom prilikom moguće je olakšati biljci sledećim merama: prihraniti biljku azotnim đubrivima, zbog stvaranja nove lisne mase i dodatnog iscrpljivanja, tokom vegetacije obilnije zalivati voćne zasade, odstranjivati plodove da se voćka previše ne iscrpljuje.

Različita je osetljivost sorti breskve i nektarina prema ovom patogenu, ali nijedna sorta nije dovoljno otporna. Zato se pažljivo i pravovremeno moraju sprovoditi hemijske mere zaštite.

Mirjana Petrović, dipl.inž.polj.

Rezidba trešnje – piramidalni uzgojni oblik

Rezida je pomotehnička mera gde poljoprivredni proizvođač svesno deluje na uspostavljanje i održavanje ravnoteže između vegetativnog prirasta i generativnog. U zavisnosti od starosti voćnog stabla rezidbom se i formira i održava uzgojni oblik, reguliše i održava rodnost, i u starosti voćnog stabla vrši podmlađivanje stabla ili rekonstrukcija krošnje. Trešnja je u grupi koštičavih voćnih vrsti izrazito heliofitna voćna vrsta pa joj odgovaraju uzgojni oblici otvorenih i širokih kruna. U našim ekološko proizvodnim uslovima kod trešnje je najzastupljeniji piramidalni uzgojni oblik a ređe kotlasta kruna ili španski grm.

Formiranje piramidalnog uzgojnog oblika kreće od prve godine a na parcelama gde je prisutno navodnjavanje malte ne formiranje uzgojnog oblika je krenulo još u rasadniku sa formiranim prevremenim granama. U svakom slučaju za formiranje piramidalne krune u prvoj godini se ostavljaju tri dobro razvijeni lastari pod ostrim uglom od 45 stepeni u odnosu na voditeljicu, a ređe više lastara. Ovi lastari se zakraćuju na spoljni pupoljak nadužini od 50 do 60 cm ili za jednu trećinu prirasta. Produžnica to jest voditeljica se zakraćuje na dužini od 80 do 100 cm. Sledeće godine kreće razvoj novih prirasta i po pravilu dominaciju imaju pupoljci na vrhovima prekraćenih lastara.

Za drugi sprat se ostavljaju mladari to jest prirasti lastari kao za prvi sprat samo da ostavljeni budući lastari kada se gleda vertikalna projekcija nalaze na sredini ostavljenih lastara na prvom spratu i ugao otklona je od 50 do 60 stepeni u odnosu na voditeljicu. Razvoj prvog sprata ide sa razvojem pupoljaka i po pravilu sve što ide naniže i naviše se ostreanjuje a na razdaljini od nekih 15 cm do 20 se ostavljaju bočna razgrnjenja. Ostavljena grančica prelazi u račvanje već na prvom spratu imamo i primarnu i sekundarnu granu pa čak i tercijalnu. Vodilica za naredni treći sprat se zakraćuje na dužini od 60 do 80 cm . Isto tako sve se ponovo ponavlja što ostavljene grane za treći sprat idu pod otvorenijim uglom i to čak od 60 pa do 90 stepeni u odnosu na voditeljicu i zakraćuju za jednu trećinu prirasta a voditeljica se zakraćuje na bočni prirast nekih 30 do 40 cm iznad poslednjeg razgrnjavanja. Redovna rezidba se izvodi svake godine umereno i uravnoteženo sa ciljem uspostavljanja harmoničnog i isbalansiranog odnosa u okviru krune kao i nadzemnog i podzemnog dela voćnog stabla u cilju dobijanja odgovarajućeg kvaliteta proizvoda i solidnog prinosa.

Savetodavac iz voćarstva i vinogradarstva *Mitić Aleksandar*

Uslovi u oblasti zdravlja bilja i sredstava za zaštitu bilja za IPARD podsticaje

Kada korisnik u roku i na način utvrđen Rešenjem o odobravanju projekta realizuje odobreni projekat, ulazi u fazu podnošenja zahteva za odobravanje isplate. Sastavni deo dokumentacije koja se dostavlja uz zahtev za odobravanje isplate IPARD podsticaja, predstavlja i akt organa nadležnog za poslove zaštite bilja kojim se dokazuje da poljoprivredno gazdinstvo ispunjava propisane uslove u oblasti zdravlja bilja i sredstava za zaštitu bilja, kao i predmetna investicija u sektorima voća, povrća i ostalih useva. Za ovu oblast propisane uslove definiše Zakon o sredstvima za zaštitu bilja i Zakon o zdravlju bilja (Sl. glasnik RS , br.41/2009), koji su usklađeni sa propisima Evropske unije.

Za ispunjenost propisanih uslova u oblasti zdravlja bilja i sredstava za zaštitu bilja, kontroliše se da li korisnik sredstava za zaštitu bilja, odnosno držalac bilja:

vodi evidenciju o preduzetim merama zaštite zdravlja bilja, odnosno o tretiranju bilja i biljnih proizvoda u polju

skladištenje sredstava za zaštitu bilja vrši na način kojim ne ugrožava život i zdravlje ljudi, životinja i životne sredine

skladištenje sredstava za zaštitu bilja vrši u uslovima koji obezbeđuju održavanje nepromenjenih fizičkih i hemijskih osobina i pogodnosti za primenu

vrši kontrolno testiranje uređaja koji se koristi za primenu sredstava za zaštitu bilja, i da li je obeležen vidnom oznakom

rukuje ispražnjenom ambalažom od sredstava za zaštitu bilja na propisan način

Takođe, da li korisnik sredstava za zaštitu bilja, odnosno držalac bilja, primenjuje sredstva za zaštitu bilja:

u skladu sa rešenjem o registraciji

u skladu sa deklaracijom i uputstvom za primenu
u skladu sa načelima dobre poljoprivredne prakse i integralne zaštite bilja
u skladu sa namenom sredstava za zaštitu bilja i ciljem suzbijanja
na način kojim se ne ugrožava zdravlje ljudi i životinja i nepotrebno povećava njihovo izlaganje sredstvima za zaštitu bilja
na način kojim se ne ugrožava životna sredina
na način koji ne prouzrokuje zagađenje objekata i prostorija koje koriste ljudi ili koje služe za gajenje i držanje životinja
na način koji ne prouzrokuje zagađenje voda i površina koje se graniče sa tretiranim površinama
na način koji ne prouzrokuje suzbijanje neciljanih organizama, narušavanje njihovog staništa, odnosno sprečavanje njihovog širenja u smislu mera zaštite bilja
Kontroliše se i da li korisnik sredstava za zaštitu bilja, odnosno držalac bilja, ne primenjuje sredstva za zaštitu bilja:
u vodozaštitnim zonama za izvorišta voda i vodosnabdevanje stanovništva
u vreme cvetanja bilja koja su otrovna za pčele
u zaštićenim područjima
koja sadrže aktivnu supstancu, odnosno osnovnu supstancu koja je upisana u Listu zabranjenih supstanci
Kao i da li korisnik sredstava za zaštitu bilja, odnosno držalac bilja:
24 sata pre početka primene sredstava za zaštitu bilja, obaveštava vlasnike parcela koje se graniče sa parcelom koja će biti tretirana, o primeni sredstava za zaštitu bilja
48 sati pre početka primene sredstava za zaštitu bilja, obaveštava odgajivače pčela, njihova udruženja, o primeni sredstava za zaštitu bilja, koja su otrovna za pčele, sa navođenjem načina primene.

Bojana Karapandžić, dipl.ing.polj.

Priprema živića jagode za sadnju

Živići jagode koji se pripremaju za sadnju potrebno je da ispunjavaju neke od uslova koji se ogledaju u: zdravstvenom stanju sadnog materijala (da su zdravstveno ispravni, bezvirusni), da potiču od selkcionisanih matičnih zasada. Pre same sadnje živiće treba pripremiti bez obzira na to da li su oni pre toga neposredno vađeni ili su čuvani u hlčadnjači ili trapu.

Svaki od živića se treba neposredno pregledati da nije došlo do oštećenja centralnog pupoljka, lišća ili korenovog sistema. Staro i suvo lišće treba odstraniti, suve žile skratiti do svežeg dela, a ostale skratiti za jednu trećinu svoje dužine. Tako pripremljene živiće potopiti u rastvor nekog fungicida 10-15 minuta, a kasnije pristupiti sadnji. Ako su živići već potapani u rastvor fungicida posle vađenja iz matičnjaka, pre same sadnje poželjno je potapati ih u rastvor napravljen od sveže goveđe balege, sitne zemlje i vode u odnosu 1:1:1. Tako pripremljeni živići na svpjim žilama vezu sitnu zemlju i omogućen je bolji prijem živića.

Dan pre same sadnje potrebno je izvršiti navodnjavanje zemljišta sa oko 30 l/m², odnosno da zemljište ima vlažnost od 80% poljskog vodnog kapaciteta.

Sadnju jagode je potrebno izvesti po tihom i oblačnom zemljištu, a ako vremenske prilike nisu povoljne (visoke temperature, jak vetar) potrebno je što pre obaviti sadnju tj. sadni materijal što kraće izlagati suncu i vetru.

dipl. inž.polj. Dalibor Cvetanović

Preporuke za setvu jarih kultura na području JO

Tokom jeseni 2018. godine na području Jablaničkog okruga nije u potpunosti ispunjen plan setve ozimih strnina. Zbog nepovoljnih vremenskih prilika u jesen 2018. godine zasejano je oko 25 % strnina manje nego predhodne godine. Veliki procenat površina zasejan je van optimalnog roka zbog izuzetno dugog sušnog perioda a zatim je nastupio kišni period, tako da je za setvu strnina ostao jako kratak period. Nezasejane površine savetujemo ratarima sa našeg područja da zaseju jarim strnim žitima, krmnim kulturama ili nekim drugim jarim kulturama.

Na tržištu postoje fakultativne i jare sorte strnih žita koje se uspešno mogu proizvoditi na našem području. Od jarih žita širu primenu pronašli su ozimi ječam i ovas dok je u proizvodnji najmanje zastupljena jara pšenica. Pojedini proizvođači sa ovog područja po prvi put će zasejati jaru pšenicu. Proizvođačima u ovom slučaju savetujemo da setvu obave kada se stvore povoljni uslovi za pripremu i setvu kako bi ostvarili što bolje prinose. Setvu jare pšenice završiti najkasnije do 15. marta količinom semena od 250 kg/ha zavisno od kvaliteta pripremljenog zemljišta, vremenskih prilika i kvaliteta semena. Birati površine gde je obavljena osnovna obrada i đubrenje tokom jesenje-zimskog perioda.

Jari ječam zauzima značajno veće površine od jare pšenice. Ječam ima kraći period vegetacije i na našem području godinama postiže stabilne prinose. Setvu jarog ječma treba planirati od kraja februara. Setvu planirati tako da se izbegnu kasni prolećni mrazevi, kako ne bi došlo do promrzavanja useva. Setvu obaviti količinom od oko 180 kg/ha. Često se dešava da u fazi bokorenja nastupi duži sušni period pa se savetuje predsetvena primena 70 % azotnih đubriva od ukupno planirane količine.

Za proizvodnju stočne hrane, zbog sadržaja mineralnih materija jari ovas ima svoje mesto u ukupnoj setvenoj površini. Preporučljivo je sejati ga od 15. marta do polovine aprila jer je najosetljiviji na niske temperature. Setvu obaviti količinom semena od oko 150 kg/ha. S obzirom da se proizvode ograničene količine jarih žita, proizvođačima savetujemo da potrebne količine semena obezbede na vreme.

Gazdinstvima koja se bave stočarskom proizvodnjom savetujemo setvu nekih od krmnih kultura:

Jari stočni grašak daje visoke i kvalitetne prinose zelene krme, sena i zrna uz relativno skromna ulaganja i za relativno kratko vreme. U pogledu plodoređa jari grašak za zrno nema posebnih zahteva. Najviše mu kao predusev odgovaraju strnine ili okopavine. Nije poželjno sejati ga nakon neke druge leguminoze. Setvu jarog graška planirati što je moguće ranije, čim to vremenski uslovi i stanje zemljišta dozvole. U našim agroekološkim uslovima optimalni rok za setvu je od 20. februara do 15. marta.

Setvu jare grahorice treba planirati u poslednjoj dekadi februara pa do kraja marta, zavisno od meteoroloških uslova, količinom semena od 120 kg/ha. Prilikom izbora sorte birati tolerantnije sorte na kasne mrazeve, lošije zemljišne uslove i preovlađujuće bolesti.

Grašak i grahoricu za zelenu krmu, senažu ili silažu najčešće se gaje u smeši s nekom od strnih žitarica koja služi kao potporni usev i ugljenohidratna komponenta, dok se grašak i grahorica za zrno gaje kao čisti usevi. Setvu lucerke i crvene dateline treba planirati kasnije. Lucerka je najzastupljenija krmna kultura i optimalni rok setve lucerke je druga polovina marta ili prva polovina aprila. Crvena detelina je nešto osetljivija na kasniju prolećnu setvu, te se ona najčešće seje ako vremenski uslovi to dozvole u poslednjoj dekadi marta meseca. Pri planiranju đubrenja za lucerku moramo imati na umu činjenicu da obradu zemljišta izvodimo samo u zasnivanju, pa samo tom prilikom možemo oranični sloj potpuno obezbediti potrebnim hranivima. Lucerka je kultura koja je jako osetljiva na kiselost zemljišta, tako da za gajenje lucerke treba birati zemljišta pH reakcije 6,0- 7,5. Sa osnovnom obradom treba obaviti i osnovno đubrenje i to 2/3 PK đubriva treba uneti u zemljište sa osnovnom obradom, a ostatak PK đubriva i celokupnon količinom azota treba đubriti sa predsetvenom pripremom zemljišta, količinama proračunatim na osnovu rezultata agrohemijske analize zemljišta.

Glavni problem kod zasnivanja lucerišta je loša predsetvena priprema. Kod zasnivanja lucerišta treba imati na umu da se radi o višegodišnjoj biljnoj vrsti i kako uradimo đubrenje i obradu od toga će zavisiti koliko godina ćemo je koristiti na toj parceli. Seme lucerke je vrlo sitno, dubina setve je do dva centimetra i da bi lucerka mogla biti posejana u taj sloj moramo izvršiti kvalitetnu predsetvenu pripremu. Zemljište pre setve treba da bude dobro poravnato, dobro usitnjeno, sitne mrvičaste strukture i dovoljno sabijeno. Često preporučujemo

valjanje pre setve, kako bismo ispoštovali optimalnu dubinu, a to je do dva centimetara.

Za setvu lucerke okvirno treba koristiti 15-20 kg/ha semena a crvene dateline 20 – 25 kg/ha. Ako se setva obavlja ručno (omaške) količinu semena treba povećati. Nakon setve treba obaviti valjanje lakim valjcima, kako bi nicanje bilo što ujednačenije. Zbog mogućnosti stvaranja pokorice, na zemljištima težeg mehaničkog sastava treba izbegavati valjanje.

Jelena Stojiljković

Mogućnosti prognoze infekcije krompira patogenom *Phytophthora infestans*

U svetu su, do sada, bile dve najznačajnije epifitocije plamenjače na krompiru - prva u Irskoj 1845.-1848. godine, koja je izazvala nestajanje krompira i time je došlo do gladovanja 4 000 000 stanovništa, jer krompir je bila glavna hrana u ishrani i druga još značajnija epifitocija plamenjače krompira i na većem prostoru bila je u Nemačkoj i šire u Zapadnoj Evropi krajem I svetskog rata kada je došlo do gladovanja stanovništva.

U svetu postoji oko 26 raznih sistema prognoziranja za infekciju *Ph. infestans*. One su ustvari kredit iskustva i poznavanja dve najznačajnije epifitocije plamenjače. Najpoznatiji metod je Blite Cast nastao još 1975. zasnovan na intenzitetu relativne vlažnosti, zatim Hyres (zasnovani na danima sa kišom povoljnom za infekcije), Wallin (zasnovan na temperaturama i relativnoj vlažnosti), DDS sistem zasnovan na registraciji uslova kada ne treba tretirati ili da bi se održala prisutnost *Ph. infestans* na nuli ili na niskom nivou (Steenloek i dr.2001.). Ovi sistemi prognoze su se uspešno koristili sve dok se nisu pojavile osetljive sorte kao što su Bintje što je zahtevalo izmenu i prilagodjavanje sistema prognoze osetljivosti sortama.

U Velikoj Britaniji i Irskoj najviše se koristi Smitovi periodi, vremenski periodi povoljni za infekcije *Ph. infestans*, (Denzer, 2008) koji se odredjuju uzimajući vrednosti dva uzastopna dana sa temperaturama iznad 10oC i sa relativnom vlažnošću iznad 90% prvog dana i 11 sati drugog dana.

Ovaj sistem prognoze je posebno bio koristan za odredjivanje vremena prskanja u toku vegetacije. Smitovi periodi kod osetljivih, umereno osetljivih i umereno otpornih sorata odredjuju razmak izmedju dva tretmana. Uslovi za prvi tretman se stvaraju kada su prve noćne temperature 10oC. Ali, kada je u pitanju A2 polni tip pravi se korekcija i Smithovi periodi su kada su temperature 6oC a relativna vlaga viša od 90% na krompirištu. Proizvođači krompira u Zapadnoevropskim zemljama praktikuju ovaj sistem koristeći sistemične hromistacide u zaštiti od eventualno inficiranih matičnih krtola ili od inokuluma koji se očekuje sa strane.

Mladi krompir se najčešće sadi više godina na istim parcelama pa inokulum je od preostalih, prokljalih krtola na istim parcelama. To znači da sporulacija i izbacivanje zoospora je veoma rano pa vreme prvog tretiranja se poklapa kada su povoljni vremenski uslovi za prvo sporulisanje. Westerdijk, Schepers, 2002 navode broj prskanja u Evropskim zemljama od 1996 do 2001. Tako se u Belgiji 2000. godine prskalo od 12 do 20 puta, u Francuskoj se 2001. godine prskalo do 23 puta, u Holandiji 2000. godine od 15- 20 puta u zaštiti krompira od *Ph. infestans*.

Mr Gordana Jovanović

Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu ***www.agroponuda.com*** ili nam se obratite ukoliko VI žel da ponudite svoj proizvod.

Cink i njegov značaj u ishrani ovaca i koza

Cink spada u esencijalne mikroelemente, jer se u organizmu nalazi u maloj količini. Kao mikroelement je veoma značajan za metabolizam životinja koji može da utiče pozitivno ili negativno na funkcionisanje celokupnog organizma. On je sastavni deo preko 200 proteina, pa je tako uključen u procese regulacije rasta, razvoja, kao i stimulacije plodnosti, a potpomaže i varenje.

Najveće koncentracije cinka se nalaze u kostima, zubima, koži, jetri, mišićima, belim krvnim zrnima i testisima. Količina cinka u unutrašnjim organima je nepostojana i zavisi od: starosti životinje, pola, vrste životinja, količine cinka u konzumiranoj hrani i dr.

Deficit cinka kod ovaca i koza pojavljuje se pri stajskom držanju životinja, pri ishrani hranivima koja nemaju dovoljne količine rastvorljivog cinka, pri ishrani neizbalansiranim obrocima koji sadrže velike količine kalcijuma ili antagonista cinka, bakra ili kadmijuma. Količina cinka u mleku se smanjuje sa nedostatkom cinka u ishrani ili pri obolenju vimena mastitisom.

Nedostatak cinka kod jagnjadi rezultira gubitkom apetita, smanjenjem rasta, opadanjem vune, oteklinama oko očiju i papaka, povećanom salivacijom (sline), opštom ravodušnošću, smanjenim rastom testisa i prestankom spermatogeneze. Gubitak apetita je prvi znak nedostatka cinka kod jagnjadi u rastu.

Rapidno pogoršanje stanja ovaca nakon jagnjenja ukazuje da su rezerve cinka iscrpljene na kraju bremenitosti, a marginalni nivo cinka može doprineti uginuću jagnjadi.

Potreba za cinkom kod ovaca je 20-33 ppm u hrani. Maksimalno tolerantan nivo u hrani je 750 ppm. Višak cinka izaziva nedostatak bakra.

Deficit cinka kod koza se manifestuje smanjenim unosom hrane, smanjenjem telesne mase, parakeratozom (stanje nalik šugi), kvalitetom dlake, čvrstoćom zglobova, povećanim lučenjem bala, otokom nogu i rožnatih izraslina, malim testisima i niskim libidom.

Preporuka: U slučaju deficita cinka, preporučuje se dodavanje cink-metionina preparata u kome se mineralni element nalazi povezan sa amino-kiselinom. Usvojivost minerala iz ovakvih jedinjenja je znatno veća nego iz neorganskih izvora. Poboljšava imune reakcije organizma, očvršćuje rožine, povećava proizvodnju mleka i podstiče reprodukciju.

mr Dejan Randelović

Marketing plan u razvoju seoskog turizma

Seoski turizam se odvija u ruralnom okruženju, van grada.

Proizvod ruralnog turizma je rezultat odnosa između ruralnog okruženja, ljudi koji žive u njemu i lokalnih proizvoda i aktivnost. Kvalitet turističkog proizvoda zavisi od kvaliteta prirode u okruženju, od kulturnog bogatstva, od strukture gosti ju i pristupačnosti samog mesta.

Seoski turizam se može definisati kao turizam koji se odvija u ruralnoj sredini koja oslikava jedinstvene karakteristike okruženja i istorije. Nije svaka turistička aktivnost u ruralnom području obavezno i ruralni turizam, jer aktivnost koja nije sastavni deo ruralne ekonomije, gde lokalnom stanovništvu ne ostaje prihod i koja ne angažuje lokalne resurse, ne smatra se ruralnim turizmom.

Postoji par elemenata koji razlikuju ruralni turizam od ostalih vrsta turizma, a to su:

- ispuniti potrebe turista za informisanjem o lokalnom prirodnom i kulturnom nasleđu i učestvovanjem u ruralnom životu karakterističnom za predeo u kome se nalazi (npr. zajednička proizvodnja ili obrada hrane na tradicionalan način),

- ispuniti potrebe turista za direktnim kontaktom sa biljkama, životinjama i seoskim ruralnim okruženjem.

Suštinski, glavna razlika između masovnog i ruralnog turizma je u profilu (osobinama) posetilaca: ruralni turisti, pored očekivanja da budu obavešteni, fizički i mentalno aktivni, imaju potrebu i da osete autentično iskustvo koje ih vraća korenima, što na neki način pozitivno utiče na njihov život.

Takođe, postoje turisti koji i sami žive u ruralnom području jer veruju u dobrobit življenja u takvom okruženju, i koji za svoje odmomore biraju slične predele kako bi upotpunili sliku o životu na selu iskustvima iz drugačijeg geografskog okruženja.

Izražen je i zahtev za zdravstveno-rekreativnim, zimsko-sportskim aktivnostima kao i kontakt sa nezagađenom

prirodnom sredinom. To je u vezi sa eko-turizmom i njegovim održivim razvojem i svesnošću o potrebi promene ponašanja. Sve više se u turističkoj literaturi govori o tzv. „zelenim destinacijama”, što u osnovi znači da će se u budućem razvoju turizma mnogo više tražiti ona mesta i područja koja imaju očuvanu prirodnu sredinu, u prvom redu, a onda i ona područja koja u ekologiju uključuju i očuvanje kulturo-istorijskih atrakтивности, antropogenih i drugih faktora bitnih za turistički razvoj.

Pri izradi sopstvenog marketing plana, dobro je držati se sledećih saveta:

- Trudite se da vaš marketing plan bude jednostavan, mnogi vlasnici malih biznisa i preduzetnici pokušavaju da što detaljnije prikažu svoje poslovanje, što dovodi do ispuštanja iz vida svojih osnovnih ciljeva. Razvijajući vaš marketing plan što jednostavnije, imaćete jasnu predstavu o tome šta treba da uradite,
- Važno je da vaš marketing plan bude napisan – „stavljen na papir“. Nemojte ga samo držati u glavi i razmišljati o njemu: dobro je imati dokument koji će vas podsećati šta treba da uradite,
- Budite direktni i jasni: ako niste sigurni da je vaš marketing plan direktan i jasan, pitajte kolege, prijatelje ili nekog odgovarajućeg da ga pročita. Trebali bi odmah da razumeju vaše ciljeve. Ako nije tako, pokušajte da ih ponovo odredite,
- Nemojte davati sebi veliku fleksibilnost za realizaciju marketing plana. Možda ćete biti u iskušenju da planirate kako je određeno tržište nepredvidivo, ali ako se vaše ciljano tržište menja velikom brzinom, onda to morate uključiti u vaš plan. Ipak, na prvom mestu je da imate definisan plan koga se trebate držati. Fleksibilni planovi mogu dovesti do nejasnoća pri realizaciji,
- Prati te vaš marketing plan: to ne znači da morate da ga menjate svakog meseca, ali je potrebno pratiti da li na pravi način izvršavate ono šta ste planirali.

Važno je znati da turistički proizvod nije kao svaki drugi i turisti nisu potrošači kao i drugi potrošači jer mogu upravljati svojim vremenom i zbog toga u turizmu važe druga pravila marketiniga.

Glavna pokretačka snaga ruralnog turizma je preduzetništvo (biti preduzetan). Život na selu, pored proizvoda poljoprivrednih proizvoda, pruža mogućnost uključivanja u aktivnosti za turiste. Najčešće turističke aktivnosti su:

usluge smeštaja, zabave (provođenja vremena) i rekreacije.

Neke konkretne aktivnosti koje se koriste u poslovanju su:

- pružanje posetiocima smeštaj i različite aktivnosti u kojima mogu učestvovati kako bi osetili poljoprivredno i ruralno iskustvo.
- pružanje posetiocima zabavu na samom domaćinstvu ili u okruženju, kao što je jahanje, planinski biciklizam, pešačenje, poseta napuštenom delu sela, posmatranje ptica, probanje vina i sl.
- pružanje formalne i neformalne edukacije kroz ture i seminare. Časovi mogu biti o lokalnoj kuhinji i načinu pripreme lokalnih specijaliteta, poseta prirodnim i kulturnim atrakcijama, organizacija radionice starih zanata, prezentacija lokalnog kulturnog nasleđa i sl.

Usluge u ruralnom turizmu mogu biti dostupne tokom cele godine ili tokom trajanja određenih sezona. Poljoprivredna gazdinstva koja se bave ruralnim turizmom obično zapošljavaju mali broj osoba, često se oslanjaju na članove porodice ili na par osoba iz neposrednog okruženja. Ipak, uposliti lokalno stanovništvo i saradivati sa lokalnim dobavljačima daje poslovanju karakteristiku odanosti lokalnoj zajednici. To takođe dovodi do situacije da se pruža i nudi jedinstveno lokalno iskustvo turistima, što je važno ruralnim turistima. Kada je reč o sezonskom poslovanju, zapošljavanjem sezonskih radnika i radnika na određeno vreme, poslovanje se lakše adaptira na promene na tržištu.

Prvi korak ka započinjanju posla u ruralnom turizmu je da se analiziraju sopstveni resursi i potencijali, kao i resursi (prirodni i kulturni) u okolini, i tek u drugoj fazi se određuje struktura proizvoda i usluga ruralnog turizma.

Igor Ristić, MA

www.agroponuda.com



Jedinica mere din/kg	Centralna Srbija						Vojvodina
	Beograd	Kraljevo	Niš	Leskovac	Šabac	Novi Sad	
Banana (Banana)			100		100		
Grojčfrut (Grapefruit)	100	100			120		
Grožđe belo ostalo (Grapes-white other)	200				290		
Grožđe crno ostalo (Grapes black other)	200				290		
Jauka ljđared (Apples Idared)	30		35	25			
Jauka-zlatni delišes (Apples-Golden Delicious)	40		35	24	35		
Jabuka-Greni Smit (Apples-Granny Smith)	45		35	25			
Jabuka-ostale (Apples-other)	40	20			65		
Kivi (Kiwi)	150	100	90		150		
Kruška (Pear)	95	80	150				
Limun (Lemon)	80	80	80		100		
Mandarina (Tangerine)	95	100	100		80		
Orah (Walnut)	750				750		
Pomorandža (Orange)	80	50			100		
Jedinica mere din/kg	Centralna Srbija						Vojvodina
	Beograd	Kraljevo	Niš	Leskovac	Šabac	Novi Sad	
Brokoli (Broccoli)	180		180		250		
Cvekla (Beet)	45	35	40	40	40	40	
Karfiol (Cauliflower)	150	120	180		250		
Krastavac-salatni (Cucumber for salad)	140		130			130	
Krompir (Potato)	50	40	50	40	50	50	
Kupus (Cabbage)	40	30	35	25	40	50	
Luk beli (Garlic)	250	300	220		250	300	
Luk-crni (Onion)	70	80	70	70	40	60	
Paprika-babura (Pepper-babura)	160				250		
Paprika-ostala (Pepper-other)	200		220		300		



Република Србија
Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
POLJOPRIVREDNOJ SAVETODAVNOJ I STRUČNOJ SLUŽBI LESKOVAC
tel. 016/212-246, fax. 016/254-639

Direktor Dalibor Cvetanović, 064/8110752

Savetodavna služba za ratarstvo i povrtarstvo

dipl. ing. Boban Stanković, 064/6454743, 016/273-364
mast. ing. Jelena Stojiljković, 064/8110750

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

dipl. ing. Nenad Stefanović, 064/6454738
dipl. ing. Dalibor Cvetanović, 064/8110752
mr Aleksandar Mitić

Savetodavna služba za stočarstvo

mr Dejan Randelović, 064/6454732, 016/237-362

Savetodavna služba za melioracije

dipl. ing. Igor Ristić, 064/8110751

Savetodavna služba za zaštitu bilja

mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
dipl. ing. Mirjana Petrović, 064/6454737, 016/237-363
dipl. ing. Bojana Karapandžić, 064/8110753